

OCD i komedi och drama

**En kvalitativ publikstudie om hur personer med OCD
upplever och identifierar sig med framställningen av OCD i
komediserien Scrubs jämfört med dramafilmen The Aviator**

Av: Erika Lindquist

Handledare: Staffan Ericson

Södertörns högskola | Institutionen för kultur och lärande

Kandidatuppsats 15 hp

Medie- och kommunikationsvetenskap C | VT 2022

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

Abstract

Syftet med denna uppsats är att ta reda på hur fem olika personer med OCD upplever framställningen av OCD i komediserien *Scrubs* samt dramafilmen *The Aviator*. Vidare togs det reda på varför intervjupersonerna upplever dessa framställningar som de gör och på vilka sätt de kan identifiera sig med dem. Studiens teoretiska ramverk är representationsteori, kodning och avkodning samt självkategoriseringsteori. Uppsatsens material består av kvalitativa intervjuer med fem olika intervjupersoner som alla har diagnosen OCD. Inför besvarandet av intervjufrågorna har intervjupersonerna tittat på avsnitt från *Scrubs* samt på filmen *The Aviator* där karaktärer med OCD finns med. Resultatet visar att fyra av fem intervjupersoner kan identifiera sig med fysiska tvångshandlingar som karaktären med OCD i *Scrubs* utför. Framställningen av OCD i *The Aviator* kan samtliga fem intervjupersoner identifiera sig med där majoriteten av dem identifierar sig i känslöstämningen i form av stress, frustration och ångest som huvudkaraktären med OCD bitvis uppvisar. Den första slutsatsen är att intervjupersonerna upplever en mer adekvat framställning av OCD i *The Aviator* än i *Scrubs*, då framställningen i *The Aviator* innefattar en betydligt större del av det psykiska och känslomässiga lidande som OCD innebär. Den andra slutsatsen är att intervjupersonernas inställning till hur OCD framställs i *Scrubs* och *The Aviator* är beroende av den utsträckning i vilken de kan identifiera sig med detta.

Titel: OCD i komedi och drama - En kvalitativ publikstudie om hur personer med OCD upplever och identifierar sig med framställningen av OCD i komediserien *Scrubs* jämfört med dramafilmen *The Aviator*

Författare: Erika Lindquist

Termin: VT 2022

Handledare: Staffan Ericson

Nyckelord: OCD, Obsessive Compulsive Disorder, quirky, tv effects, mental disorders, representation, portrayal, mainstream media, film

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.2 Problemformulering	5
1.3 Forskningsöversikt	5
2. Syfte och frågeställningar	8
3. Teori	9
3.1 Representationsteori	9
3.2 Kodning och avkodning	10
3.3 De tre avkodningspositionerna	12
3.4 Självkategoriseringsteori	13
3.5 Applicering av teori	16
4. Material och metod	17
4.1 Urval av intervjupersoner	17
4.2 Urval av film och tv-serie	18
4.3 Tillvägagångssätt	19
5. Resultat och analys	20
5.1 Intervjupersonernas upplevelse av Scrubs	20
5.2 Intervjupersonernas upplevelse av The Aviator	21
5.3 Vad är anledningen till intervjupersonernas upplevelser av Scrubs?	22
5.4 Vad är anledningen till intervjupersonernas upplevelser av The Aviator?	24
5.5 Hur identifierar sig intervjupersonerna med framställningen i Scrubs?	27
5.6 Hur identifierar sig intervjupersonerna med framställningen i The Aviator?	28
5.7 Framställningen i Scrubs jämfört med The Aviator	31
5.8 Anledning till upplevelsen av framställningen i Scrubs och The Aviator	31
5.9 Identifiering med framställningen i Scrubs och The Aviator	32
6. Sammanfattning och slutsatser	33
6.1 Förslag på vidare forskning	33
7. Referenslista	35
8. Bilaga 1	37

1. Inledning

OCD, tvångssyndrom, utgörs av ofrivilliga tankar, *tvångstankar*, samt ritualer, *tvångshandlingar* (Svenska OCD-förbundet 2016, s. 1). Tvångstankar är återkommande och ihållande tankar, impulser eller fantasier som upplevs som inkräktande och orsakar kraftig ångest, skräck eller obehag för den drabbade (Svenska OCD-förbundet 2016, s. 1). Tankarna kan dyka upp i vilka vardagliga situationer som helst och exempel på tvångstankar är: ”tänk om det börjar brinna”, ”tänk om jag får aids” eller ”tänk om min mamma dör”. För att dämpa ångesten och obehaget som tvångstankarna orsakar eller för att förhindra en händelse man är rädd ska inträffa, så kan den drabbade utföra tvångshandlingar (Svenska OCD-förbundet 2016, s. 1). Dessa kan vara upprepade beteenden såsom handtvätt eller en upprepad kontroll av kranar, lampor, spis och kaffebruggare innan man går ut (Svenska OCD-förbundet 2016, s. 2). Tvångshandlingarna kan också vara tillfälliga, som att maniskt städa hela lägenheten eller ordna objekt i sin omgivning, men tvångshandlingar kan även vara mentala, vilket innebär att man utför dem i huvudet och består i dessa fall av räknande, ramsor eller andra magiska tankar (Svenska OCD-förbundet 2016, s. 3). När det är som svårast för den drabbade går all energi åt till sjukdomen, vilket ofta gör livet mycket begränsat (Svenska OCD-förbundet 2016, s. 2). I filmer och tv-serier framställs emellertid OCD ofta som något komiskt och som ett personlighetsdrag snarare än en ångestdriven sjukdom som orsakar psykiskt lidande för den drabbade (Denton, 2020, ss. 2-3; Kerns, 2019; Svenska OCD-förbundet, 2016, s. 1). Då tv-skildringar av karaktärer med OCD ofta är de första och enda kunskaperna som allmänheten får om diagnosen, är ovan nämnda framställning problematisk (Denton 2020, s. 2). Allmänheten får nämligen missvisande kunskaper om diagnosen som helt förringar de besvärligheter och det lidande den innebär. Mot bakgrund av att cirka 200 000 personer i Sverige, vilket innebär cirka 2 procent av den vuxna befolkningen, lider av OCD är det än mer problematiskt att diagnosen bagatelliseras i form av komiska framställningar (Svenska OCD-förbundet 2016, s. 4).

I kapitlet *The Metanarrative of OCD* skriver Angela J. Kim (2021, s. 61) om hur den allmänna uppfattningen och stereotyper kring OCD, exempelvis renlighet samt ordning och reda, kan vara skadligt. Kim (2021, s. 61) menar att den vardagliga uppfattningen kring OCD kopplas samman med att andra, utan diagnosen, har beslagtagit innebörden av att ha OCD och spridit denna tolkning av diagnosen vidare. Problemet med detta är att denna tolkning av OCD inte överensstämmer med hur personer som har diagnosen faktiskt upplever det (Kim

2021, s. 61). Kim (2021, s. 61) menar att media okänsligt omvandlar OCD till en vara som ofta förminskas. Publiken är redan felinformerade kring OCD på grund av den allmänna uppfattningen och diagnosen blir fortsatt missförstådd på grund av medias spridning av denna uppfattning (Kim 2021, s. 61). Kim (2021, ss. 61-62) ger exempel på sådana framställningar av OCD i filmer och på tv, såsom karaktären Melvin Udall i *As Good as It Gets* och Monica Geller i *Friends*. Kim menar att samhället vidare simplificerar och humoriserar OCD genom quiz på hemsidor kring “hur OCD du är” och kläder med tryck som “Obsessive Christmas Disorder” (Kim 2021, s. 62). Konsekvensen av detta blir ett förminskande av en psykisk funktionsnedsättning (Kim 2021, s. 62).

Valet att göra en studie kring framställningen av OCD i en film och tv-serie skedde naturligt. Detta på grund av egen, mångårig erfarenhet av att leva med diagnosen OCD men framförallt på grund av svårigheter gällande igenkänning i och identifiering med hur OCD i allmänhet framställs i filmer och tv-serier.

1.2 Problemformulering

Tidigare forskning gällande framställningen av OCD i filmer och tv-serier har fokuserat på vad publiken får för “kunskap” om OCD. Forskning kring hur personer med diagnosen OCD upplever massmedias framställning av diagnosen, är däremot bristfällig. Likaså forskningen kring hur OCD-drabbade kan identifiera sig med vad som framställs om OCD. Att utöka denna forskning är relevant för att belysa det ojämlika maktförhållandet som råder mellan massmedias framställning av OCD och självupplevda erfarenheter av OCD.

1.3 Forskningsöversikt

Denton (2020, ss. 1-2) beskriver att människor utan egna erfarenheter tenderar att ersätta dessa med information från vad de ser på tv. Utifrån antagandet att människor lär sig om den verkliga världen genom tv-skildringar, så kan tv-skildringar av karaktärer med OCD bli de första, och de enda kunskaper som många i samhället får om diagnosen. Vidare menar Denton (2020, ss. 2-3) att tv-program ofta framställer OCD som något komiskt där karaktärer med OCD är underliga och lustiga. Detta bagatelliserar de riktiga symptomen på OCD och dess påverkan på människors liv, vilket gör det svårt för tittarna att skaffa sig en korrekt uppfattning om diagnosen.

Kimmerle & Cress (2013) har gjort två studier kring vilka effekter tv och film har gällande kunskapen och synen på psykiska störningar. I sin första studie tittar Kimmerle & Cress (2013, s. 934) på människors kunskap samt attityder till OCD, depression och schizofreni. Den andra studien kommer jag inte att ta upp, då den endast handlar om schizofreni och därför inte är relevant.

Kimmerle & Cress (2013, ss. 931-932) menar att psykiska störningar är populära ämnen i filmer och på tv, vilket innebär att tv-tittare ofta måste hantera information om psykisk ohälsa. De förklarar hur framställningen i media ser ut:

Film and media representations of mental illness are often superficial, stigmatizing, stereotypical, or downright wrong (Kimmerle & Cress 2013, s. 933).

Denna framställning är lik den som Denton (2020) beskrivit, som upplevs ha konsekvenser för samhället och för personer med OCD. Kimmerle & Cress (2013, s. 940) fann att människor som spenderade mer tid med att titta på tv har mindre kunskap om OCD och schizofreni, men de kunde dock inte se en koppling mellan tv-tittande och negativa attityder gentemot störningarna.

I likhet med Kimmerle & Cress (2013) skriver Cefalu (2009, ss. 44-45) i sin artikel om hur OCD representerats i olika medier under de senaste decennierna. Han menar att framsteg inom medicin och vetenskap inte bär ansvar för den utsträckning som massmedia genomgående framställer OCD med lättsinne och humor (Cefalu 2009, s. 45). Denna vanliga skildring får människor att glömma att OCD enligt DSM IV i grund och botten är en ångeststörning, och ingenting som är roligt för de drabbade (Cefalu 2009, s. 46). Cefalu (2009, s. 48) menar att OCD-drabbades beteenden ses som roliga då dessa upprepande beteenden påminner om saker som barn och djur gör. Anledningen till att dessa beteenden ses som komiska är på grund av att de ofta är cirkulära och meningslösa, och att den drabbade har en oförmåga att upphöra med beteendet (Cefalu 2009, s. 48). Cefalu tänker att anledningen till varför OCD skildras på detta sätt är för att människors beteende blir mer komiskt när det är mekaniskt och automatiskt (Cefalu 2009, s. 48).

Att vara pedantisk och att städa är någonting som ofta framställs vara en del av OCD. Som tidigare nämnts kan städning vara en tvångshandling, men diagnosen är mer komplex än så

(Kerns 2019). Tony Kerns tar upp att hemsidor, exempelvis Youtube, publicerar videos där de räknar upp de bästa karaktärerna med OCD i filmer och på tv. Kerns (2019) menar att dessa karaktärer inte nödvändigtvis har OCD, utan uppvisar de personlighetsdrag som många ofta misstar för OCD, vilket leder till en felaktig framställning och förvrängning av OCD.

Sammanfattningsvis har dessa medievetenskapliga forskare studerat vad publiken får för kunskap om OCD genom massmediers framställning. Forskning kring hur personer med OCD upplever och identifierar sig med framställningen av diagnosen är däremot inte lika vanligt. Hoffner & Cohen (2018) har gjort en studie kring hur personer med OCD och andra ångeststörningar uppfattade framställningen av psykisk ohälsa i tv-serien *Monk*. *Monk* handlar om en mordutredare med OCD. Deltagarna i studien fick ge öppna svar i form av kommentarer i samband med sin bedömning (Hoffner & Cohen 2018, ss. 159-161).

En av studiens frågeställningar var hur och om deltagarnas uppfattning av tv-serien hade inflytande på deras egna attityd till sin psykiska ohälsa, samt andras attityder till psykisk ohälsa (Hoffner & Cohen 2018, s. 161). I sitt resultat kunde Hoffner & Cohen (2018) se att några av deltagarna såg problem med den humoristiska porträtteringen, bland annat hur verklighetstrogen porträtteringen var gällande diagnosen, men även terapin som huvudkaraktären fick. Andra deltagare tyckte att humorn var något positivt då den på ett lättsamt sätt kunde prata om ett jobbigt ämne.

Open-ended responses suggested that the humorous portrayal of mental illness is a double-edged sword that could (potentially) have either harmful or beneficial influences (Hoffner & Cohen 2018, s. 165).

Den humoristiska porträtteringen ansågs kunna minimera allvarligheten av OCD och utmaningarna diagnosen innebär (Hoffner & Cohen 2018, s. 165). Karaktären upplevdes bli hånad av andra vilket ansågs kunna normalisera diskriminering gentemot personer med psykisk ohälsa (Hoffner & Cohen 2018, s. 165). Några av deltagarna med OCD och som gick i terapi, kritiserade karaktärens terapi då den inte upplevdes som verklighetstrogen (Hoffner & Cohen 2018, s. 165). Enligt Hoffner & Cohen (2018, s. 165) så visar forskning att media och tv ofta porträtterar terapeuter och terapi negativt, vilket i sig kan bidra till en minskad vilja att själv börja i terapi. Generellt ansåg deltagarna att *Monk* hade positiv påverkan på deras egna inställning till psykisk ohälsa och som skulle kunna ses som en minskning i

självstigmatisering (Hoffner & Cohen 2018, s. 165). Deltagarna ansåg att serien hade en större positiv påverkan på sin egen och andras attityder kring psykisk ohälsa i större mån. Desto mer deltagarna uppfattade framställningen av psykisk ohälsa i Monk som positiv och korrekt, desto mer ansågs serien ha positivt inflytande på ens egna och andras attityder kring psykisk ohälsa (Hoffner & Cohen 2018, s. 166).

Översikten av tidigare forskning väcker frågor om varför det inte har forskats betydligt mer kring hur personer med egna erfarenheter av OCD upplever framställningen av diagnosen som en komedi förmedlar till publiken. Som tidigare nämnts är det relevant att utöka denna forskning för att kunna belysa det ojämlika maktförhållandet som råder mellan massmedias framställning av OCD och självupplevda erfarenheter av OCD. Att vidare undersöka hur personer som har denna diagnos identifierar sig med just en komisk framställning av OCD, vilket helt och hållet saknas inom tidigare forskning, ger samhällsviktig kännedom om självupplevda erfarenheter av OCD i kontrast till massmedias stereotypa framställning. Därför ämnar jag undersöka detta i uppsatsen. Att jämföra detta med upplevelser av och identifiering med framställningen av OCD som ett drama i sin tur förmedlar till publiken är också relevant då drama är en annan genre än komedi. Därmed lär framställningen av OCD skilja sig åt. Följaktligen ämnar jag även undersöka detta i uppsatsen.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att ta reda på hur fem olika personer med OCD upplever framställningen av OCD i två avsnitt av komediserien *Scrubs* samt dramafilmen *The Aviator*. Vidare ämnar jag att jämföra dessa upplevelser samt ta reda på vad intervjupersonernas upplevelser beror på och hur de identifierar sig med respektive framställning. I analysarbetet ämnar jag att använda mig av Stuart Halls representationsteori, hans teori om kodning och avkodning samt John Turners självkategoriseringsteori. Att skriva denna uppsats är relevant för att få kunskap om hur personer med egna erfarenheter av OCD upplever att deras diagnos framställs i film och tv-serie, och på vilka sätt de kan identifiera sig med vad som framställs.

1. Hur upplever intervjupersonerna att OCD framställs i *Scrubs* jämfört med i *The Aviator*?
2. Varför upplever intervjupersonerna det?
3. På vilka sätt kan intervjupersonerna identifiera sig med respektive framställning?

3. Teori

Det teoretiska ramverk som studien utgår från är Stuart Halls (1980; 2013) representationsteori och kodning och avkodning samt John Turners (Turner & Reynolds, 2012; Trepte & Loy, 2017) självkategoriseringsteori.

3.1 Representationsteori

Hall (2013, s. 1) beskriver representation som en central process inom kultur, och menar att representation sammankopplar mening och språk till kultur. Han förklarar relationen mellan representation, kultur och mening:

One common-sense usage of the term is as follows: ‘Representation means using language to say something meaningful about, or to represent, the world meaningfully, to other people’ (Hall 2013, s. 1).

Hall (2013, s. 1) påpekar emellertid att trots att representation är en grundläggande del av meningsskapandeprocessen, så är det inte någon enkel process. Enligt Hall (2013, s. 2) betyder representation meningsskapande genom språk, och han anser att *The Shorter Oxford English Dictionary* har två, passande betydelser för ordet representation:

1. To represent something is to describe or depict it, to call it up in the mind by description or portrayal or imagination; to place a likeness of it before us in our mind or in the senses; as, for example, in the sentence, “This picture represents the murder of Abel by Cain.”
2. To represent also means to symbolize, stand for, to be a specimen of, or to substitute for; as in the sentence, “In Christianity, the cross represents the suffering and crucifixion of Christ” (Hall 2013, s. 2).

För att förklara detta så fortsätter Hall (2013, s. 2) på innebörden av korset, som rent tekniskt är två ihospikade träplankor, men i och med kristendomen så symboliserar detta något helt annat, nämligen korsfästelsen av Jesus. På detta sätt får ordet kors en betydelse, på samma sätt som ordet bok och karusell får en viss betydelse utifrån vad dessa symboliserar samt representerar. Med ord och språk kan vi därför förmedla mer komplexa tankar och uppfattningar till varandra, än vad orden i sig innebär (Hall 2013, s. 3). Hall (2013, s. 3) förklarar att representationen är en produkt av hur språket gett oss förståelse av begrepp som finns i våra sinnen. Han menar att länken mellan begrepp och språket gör det möjligt för oss

att hänvisa till objekt, människor eller händelser som påhittade eller verkliga (Hall 2013, s. 3).

Enligt Hall (2013, s. 3) finns det två stycken *representationssystem*. I det första systemet passar alla slags objekt, människor och händelser ihop med en uppsättning uppfattningar eller mentala representationer som vi har i våra sinnen (Hall 2013, s. 3). Hade vi inte haft dessa, så hade vi inte kunnat tolka världen på ett meningsfullt sätt eftersom meningen är beroende av hur kapabel det första systemet är att representera världen (Hall 2013, s. 3). Detta gör det möjligt för oss att hänvisa till saker i och utanför sinnet (Hall 2013, s. 3). Hall (2013, s. 3) påpekar emellertid att detta är en förenkling av någonting väldigt komplext. Jag tog ovan upp att vi skapar en uppfattning kring saker vi kan se och ta på, men Hall (2013, s. 3) menar att vi även skapar oss en uppfattning kring saker vi inte aktivt kan se eller ta på, exempelvis krig och vänskap.

Alla individers uppfattningar kan skilja sig åt och för att vi ska kunna dela uppfattningar och skapa en gemensam ram av uppfattningar, måste vi enligt Hall (2013, s. 4) ha tillgång till ett gemensamt språk, och språket är därför det andra representationssystemet. När vi skapat en gemensam ram i det gemensamma språket, så kan vi passa ihop dessa med skrivna ord, talat ljud och visuella bilder (Hall 2013, s. 4). Den generella benämningen för ord, ljud och bilder som har en mening, är *tecken* (Hall 2013, s. 4). Dessa tecken representerar vår gemensamma ram av uppfattningar samt dess relation till uppfattningarna i våra sinnen, som tillsammans skapar en mening i vår kultur (Hall 2013, s. 4).

Hall (2013, s. 4) förklarar även att tecken är organiserade i språk och att förekomsten av ett gemensamt språk är vad som möjliggör för oss att översätta våra uppfattningar till ord, ljud och bilder, och sedan, genom språk, använda dem för att uttrycka mening samt meddela våra tankar till andra människor (Hall 2013, s. 4). Enligt Hall (2013, s. 4) är det inte enbart skrift och talade ord som är språk, han nämner även visuella bilder som skapats på olika sätt i syfte att uttrycka mening, med ansiktsuttryck och kroppsspråk som exempel.

3.2 Kodning och avkodning

En annan teori av Stuart Hall är kodning och avkodning. Denna grundar sig i att han kritiserar den vanliga synen på masskommunikationsprocessen, då han menar att den är för linjär och enkelriktad (Hall 1980, s. 51). Istället ser Hall (1980, s. 51) på masskommunikationsprocessen som en struktur som produceras och upprätthålls genom

sammankopplade, men samtidigt åtskilda moment; *produktion, cirkulation, distribution/konsumtion och reproduktion*. Enligt Hall (1980, s. 51) har detta likheter med processen för varuproduktion, vilket han menar är en fördel eftersom det visar på en sammanhängande cirkulation. Syftet med masskommunikationsprocessen är att förmedla mening och betydelser till människor genom användning av koder inom en särskild diskurs. Producenterna för en komediserie skulle använda vissa koder för att förmedla en viss mening och betydelse till publiken, medan producenterna för en actionserie skulle använda andra koder (Hall 1980, s. 52). Hall (1980, s. 54) beskriver att producenten är kodare och att avkodare är mottagaren, publiken. Med tanke på att koderna kan skifta beroende på producent så kan koderna vara oregelbundna. Detta kan leda till missförstånd i kommunikationsutbytet mellan producenter och publik eftersom de inte är överens om koderna och dess avkodning (Hall 1980, s. 54).

Hall (1980, s. 52) menar att diskursen för mening och betydelse har en privilegierad position inom masskommunikationsprocessen, och därmed är *kodning* och *avkodning* redan fastställt (Hall 1980, s. 52). Generellt kan man enligt Hall förklara masskommunikationsprocessen utifrån institutioner för tv-sändningar, exempelvis TV4-huset i Stockholm. Dessa institutioner har nätverk, praktiker och tekniska infrastrukturer för tv-produktion (Hall 1980, s. 53). Det är inom denna arbetsprocess som betydelser konstrueras (Hall 1980, s. 53). Hall (1980, s. 53) menar att diskursen inom produktion är inramad av avsikter och idéer, vilket innebär att bland annat produktionsrutiner, ideologier, definitioner och antaganden samt antaganden om publiken utformar tv-programmet. Enligt Hall (1980, s. 58) finns det inte någon direkt anslutning mellan kodning och avkodning, och därför kan resultatet av dem bli olika. Om en filmproducent kodar en särskild betydelse för något i sin film, så finns det ingen garanti för att mottagaren, publiken, avkodar denna betydelse på just det sätt som producenten avsett. Men om kodning och avkodning inte avviker väldigt mycket från varandra, så har kodningen den effekten att den skapar en ram för hur avkodningen blir (Hall 1980, s. 58).

Jag tog ovan upp att det kan uppstå missförstånd i kommunikationsutbytet mellan producenter och publik på grund av att de inte är överens om koderna och dess avkodning (Hall 1980, s. 54).

Avsaknaden av en överensstämmelse beror på att den position som institutioner för tv-sändningar besitter skiljer sig från den position som publiken har (Hall 1980, s. 54). Missförstånd i kommunikationsutbytet uppkommer därmed enligt Hall (1980, s. 54) av att det inte finns en likvärdighet mellan dessa positioner. Han nämner tecknet "en tröja" som exempel, att den alltid betyder:

Warm garment (Hall 1980, s. 56)

och därför uppfattas som:

Keeping warm (Hall 1980, s. 56).

En tröja kan även betyda att vintern är på väg eller att det kyligt ute, och en tröja kan ha andrahandsbetydelse i underkoder för mode, exempelvis att en T-shirt av märket Gucci betyder en dyr klädstil (Hall 1980, s. 56). Enligt Hall (1980, s. 56) kan vi med detta exempel se hur ideologier i ett samhälle påverkar olika tecken och det illustrerar även hur tecken har en betydelse samt andrahandsbetydelser beroende på avkodaren och dennes miljö (Hall 1980, s. 57). Den sociala, kulturella och politiska världen dominerar diskursiva domäner, och påtvingar sina klassificeringar, vilket resulterar i föredragna betydelser (Hall 1980, s. 57). Andrahandsbetydelser är flertydig, men dessa tolkningar är inte jämställda eftersom dessa områden påverkar hierarkin av alla andrahandsbetydelser (Hall 1980, s. 57).

3.3 De tre avkodningspositionerna

Enligt Hall (1980, ss. 59-61) finns det tre stycken avkodningspositioner som kodning och avkodning förhåller sig till varandra på; den *dominant-hegemoniska*, den *förhandlade* och den *oppositionella*. Den dominant-hegemoniska positionen innebär att mottagaren avkodar betydelser utifrån samma referensramar som producenten använt vid kodningen, och därför accepterar mottagaren dessa (Hall 1980, s. 59). Detta beskrivs av Hall (1980, s. 59) som:

Perfectly transparent communication (Hall 1980, s. 59).

Den förhandlade positionen innebär enligt Hall (1980, s. 60) att mottagaren delvis accepterar den kodade betydelsen och delvis opponerar sig mot den. Detta utifrån dennes egen erfarenhet och uppfattning (Hall 1980, s. 60). Den oppositionella positionen innebär enligt

Hall (1980, s. 61) att mottagaren avkodar betydelsen på motsatt sätt än vad producenten kodat, att mottagaren inte accepterar den kodade betydelsen utifrån dennes egna erfarenheter.

3.4 Självkategoriseringsteori

Enligt Turner & Reynolds (2012, s. 2) är självkategoriseringsteori en teori om jaget som ser människor både som enskilda personer och som medlemmar av en grupp. Den förklarar hur och när människor avgränsar sig själva som enskilda personer och grupper, vad det innebär samt undersöker effekten av en individs växlande självuppfattning för att förstå dennes psyke och beteende (Turner & Reynolds 2012, s. 2). Trepte & Loy (2017, s. 2) beskriver att självkategoriseringsteori har rötter i socialpsykologin och ett brett perspektiv på sociala processer. Självkategoriseringsteori är en teori som har utvecklats från social identitetsteori (Trepte & Loy 2017, s. 1). Enligt dessa båda teorier är vi människor dagligen i ett gruppbaserat system där vi konstant är i andra personers närvaro, exempelvis på jobbet. Detta har psykiska konsekvenser för oss (Turner & Reynolds 2012, s. 2).

Både social identitetsteori och självkategoriseringsteori tar vara på socialt inbäddade, gruppbaserade och delade karaktärsdrag som människor har (Turner & Reynolds 2012, s. 2). Enligt Turner & Reynolds (2012, s. 2) menar båda teorierna att människors psyke, jaget måste förstås i relation till grupper och tillhörighet i samhället. Utifrån detta vill självkategoriseringsteori förstå och förklara hur människor tänker, känner och agerar som en grupp (Turner & Reynolds 2012, s. 2). En av de viktigaste delarna här är att kunna förutse i vilka omständigheter detta sker och vad det får för konsekvenser (Turner & Reynolds 2012, s. 2). Enligt Turner & Reynolds (2012, ss. 2-3) så förklarar självkategoriseringsteorin när en grupp går att definieras som en grupp. Detta genom att förstå den kognitiva definitionen på jaget samt hur och när människor avgränsar sig själva och andra som individuella individer och medlemmar av en grupp. Syftet med självkategoriseringsteorin är att vara en effektiv teori för jag-processen och att bidra till att förklara hur sinnet och beteendet fungerar (Turner & Reynolds 2012, s. 3).

Enligt Trepte & Loy (2017, s. 6) är den huvudsakliga utgångspunkten i självkategoriseringsteori att människors sociala identitet och personliga identitet inte är varandras motsats, utan båda dessa identiteter styr människors beteende och kognitioner samtidigt. Jaget är alltså bestämt av både personlig identitet och social identitet (Trepte &

Loy 2017, s. 6). Enligt Trepte & Loy (2017, s. 6) är personlig identitet självbeskrivningar angående individens personliga kännetecken och social identitet är självbeskrivningar angående individens grupptillhörighet eller självkategoriseringar. Trepte & Loy (2017, s. 6) menar att självkategorisering är den grundläggande processen inom självkategoriseringsteorin:

Self-categorization is an active, interpretative, judgmental process, reflecting a complex and creative interaction between motives, expectations, knowledge and reality (Trepte & Loy 2017, s. 6).

Trepte & Loy (2017 s. 3) beskriver självkategorisering som en särskild typ av social kategorisering där en individ definierar sin egen tillhörighet till sociala grupper i samhället, och även räknar sig själv till en social kategori. Självkategorisering blir endast betydelsefullt för social identitet ifall individen identifierar sig med sin sociala kategori; om grupptillhörigheten internaliseras som en relevant aspekt av individens självuppfattning (Trepte & Loy 2017 s. 3).

Trepte & Loy (2017, s. 6) menar att det utöver självkategorisering finns ytterligare tre processer som en individ genomgår vid kategorisering; *framträdande*, *depersonalisering* och *individualitet*. Framträdande är när en särskild situation tolkas och ges betydelse gällande specifika sociala identiteter och personliga identiteter (Trepte & Loy 2017, s. 6). Framträdande definierar vart gränserna går för sociala och personliga identitetsprocesser, och avgör omfattningen som den ena eller båda processerna styr en individs beteende i en särskild situation (Trepte & Loy 2017, s. 7). Enligt Trepte & Loy (2017, s. 7) kan en situation understryka betydelsen av en särskild social kategori, och därför fungerar situationen som en *signal* som påminner en individ om dennes grupptillhörighet. Vilken social kategori som blir framträdande för en individ beror på hur tillgänglig och passande den känns (Trepte & Loy 2017, s. 7). Trepte & Loy (2017, s. 7) tar upp vad Oakes (1987) i sin tur säger om sociala kategorier:

Oakes (1987) suggests that, first, a social category must be accessible, emotionally relevant, or of central value to an individual. Then, there should be a fit between the individual's understanding of the social category and how it is represented as a social cue (Trepte & Loy 2017, s. 7).

Trepte & Loy (2017, s. 7) tar också upp att framställningar i media och tv-program gör vissa gruppkännetecken och grupptillhörigheter framträdande.

När en viss social identitet blir framträdande för människor och de uppfattar sig själva som en del av en grupp, kan de betona sina likheter med de andra gruppmedlemmarna för mycket (Trepte & Loy 2017, s. 7). Enligt Trepte & Loy (2017, s. 7) blir människors självuppfattning då depersonaliserad, och de tar upp att Turner (1984) kallar denna process:

cognitive redefinition of the self (Trepte & Loy 2017, s. 7).

Trepte & Loy (2017, s. 7) menar att detta innebär att individen omvärderar sin självuppfattning i enlighet med de normer och behov som finns i gruppen. Därmed förändras individuellt beteende till ett kollektivt beteende.

Avslutningsvis innebär individualitet att en persons beteende och självuppfattning bestäms utifrån dennes personliga identitet. Både individualitet och depersonalisering är beroende av kontext (Trepte & Loy 2017, s. 7).

Jag finner dessa teorier användbara i uppsatsen då de innehåller begrepp och förhållningssätt som kommer att underlätta analysarbetet av intervjuvärderna och därmed hjälpa till att besvara mina frågeställningar.

Då representation innebär att beskriva, symbolisera eller avbilda något samt stå för, vara ett exemplar av eller ersättare för något (Hall 2013, s. 2) är detta relevant för att förstå intervjupersonernas upplevelser av hur OCD framställs i *Scrubs* och *The Aviator*.

De tre avkodningspositionerna i sin tur är relevanta då de beskriver hur intervjupersonerna förhåller sig till vad som kodats om OCD, med andra ord hur de avkodar detta (Hall 1980, s. 59).

Självkategorisering blir endast betydelsefullt för social identitet ifall individen identifierar sig med sin sociala kategori; om grupptillhörigheten internaliseras som en relevant aspekt av individens självuppfattning (Trepte & Loy 2017 s. 3), vilket i sin tur är relevant för att få en inblick i hur intervjupersonerna identifierar sig med vad som framställs om OCD i *Scrubs* och *The Aviator*.

Framträdande i sin tur är relevant för att förstå intervjupersonernas tolkningar av särskilda situationer som de OCD-drabbade karaktärerna befinner sig i, samt deras uppfattningar kring varför karaktärerna gör på ett visst sätt i dessa situationer (Trepte & Loy 2017, ss. 6-7).

Slutligen är signal relevant för att förstå på vilka sätt intervjupersonerna känner samhörighet och likhet med karaktärerna med OCD (Trepte & Loy 2017, s. 7).

3.5 Applicering av teori

I min analys väljer jag att använda mig av benämningen *framställning* som ett samlingsnamn för ovan nämnda innebörd av representation istället för själva ordet representation. Detta i ett försök att tydliggöra vad som menas med framställning och vad som inkluderas i denna benämning.

Gällande avkodningspositionerna så sätter jag intervjupersonernas upplevelser av hur OCD framställs och de sätt de kan identifiera sig med vad som framställs om OCD, i relation till dessa positioner. Detta gör jag på grund av min hypotes kring att deras inställning till respektive framställning är beroende av den utsträckning i vilken de kan identifiera sig med vad som framställs om OCD. Den dominant-hegemoniska positionen innebär att intervjupersonerna, mot bakgrund av deras egna erfarenheter av OCD, avkodar betydelsen av OCD utifrån samma referenskod som producenterna använt vid kodningen. Med andra ord upplever de framställningen av OCD i *Scrubs* som rolig, lättsam och underhållande eller sorglig, tragisk och allvarlig i *The Aviator*. Den förhandlade positionen i sin tur innebär att intervjupersonerna, mot bakgrund av deras egna erfarenheter av OCD, delvis finner framställningen av OCD som tillfredsställande och delvis korrigerar den utifrån deras egna erfarenheter. Detta innebär att de delvis kan identifiera sig med karaktären i fråga, antingen känslomässigt, beteendemässigt i form av tvångshandlingar eller bådadera. Den oppositionella positionen innebär att intervjupersonerna, mot bakgrund av deras egna erfarenheter av OCD, upplever framställningen av OCD som otillfredsställande. Detta innebär att de inte kan identifiera sig med karaktären ifråga, varken känslomässigt eller beteendemässigt i form av tvångshandlingar.

Gällande självkategorisering så genomgår intervjupersonerna den processen om de kan identifiera sig med någon av karaktärerna på ett sätt som blir betydelsefullt för deras sociala identitet, vilken i detta specifika fall utgörs av en person som är drabbad av OCD.

Framträdande i sin tur innebär intervjupersonernas tolkningar av särskilda situationer som karaktärerna med OCD befinner sig i, samt deras uppfattningar kring varför karaktären i fråga gör på ett visst sätt i fråga om tvångshandlingar eller känner på ett visst sätt i dessa situationer. Detta mot bakgrund av deras egna erfarenheter av OCD.

Slutligen innebär signal att intervjupersonerna i någon utsträckning känner igen sig i karaktärernas agerande eller känslor mot bakgrund av deras egna erfarenheter av OCD.

4. Material och metod

Med tanke på uppsatsens syfte så kändes individuella intervjuer som den mest lämpliga metoden då jag eftersökte så utvecklade svar som möjligt angående enskilda individers känslor och upplevelser kring något specifikt (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2011, s. 36). Jag utgick från en semistrukturerad intervjuguide vilket innebar att jag ställde förutbestämda frågor för att sedan kunna lägga till spontana följdfrågor ifall det behövdes (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2011, s. 40). På detta sätt hade jag en struktur att förhålla mig till samtidigt som friheten att ställa följdfrågor fanns.

4.1 Urval av intervjupersoner

Urvalet av intervjupersonerna gick till på så sätt att jag via sms och sociala medier tog kontakt med totalt 15 personer, både män och kvinnor, som har diagnosen OCD och som jag stiftat bekantskap med eller på något sätt kommit i kontakt med via mitt engagemang i en förening för OCD-drabbade och anhöriga. Jag berättade för dessa om syftet med studien, att de behövde titta på två avsnitt av Scrubs och filmen The Aviator samt att de kommer att citeras i uppsatsen, men inte kunna identifieras. Vidare informerade jag dem om att intervjuerna skulle spelas in för att kunna transkriberas med syftet att underlätta analysarbetet. Av de 15 tillfrågade personerna så valde fem personer att delta, tre män och två kvinnor. Två av intervjupersonerna kände sig emellertid inte bekväma med att bli intervjuade ansikte mot ansikte, utan bad att få besvara mina frågor via mejl. Då jag var mån om att samtliga intervjupersoner skulle känna sig bekväma med sitt deltagande i studien så valde jag att anpassa mig efter dessa önskemål.

Intervjuguiden återfinns i bilaga 1.

För att vara tydligare i resultatet använde jag fiktiva namn på intervjupersonerna och med syftet att ge läsaren en inblick i intervjupersonernas tvångsproblematik lät jag samtliga beskriva sin OCD med egna ord.

Intervjuperson 1, “Åke”: Beskriver sin OCD som:

Åke: Nyckfull liten jävel. Tidvis ganska mild och under stressiga perioder ganska förödande. Det pendlar väldigt mycket beroende på dagsformen.

Intervjuperson 2, “Patrik”: Beskriver sin OCD som:

Patrik: Tvångsmässigt beteende kring kroppsvätskor och smuts.

Intervjuperson 3, “Malin”: Beskriver sin OCD som:

Malin: Mycket mentala tvång som går ut i fysisk form. Jag har ju magiskt tänkande-typen eller vad man ska säga, mycket den här just right.

Intervjuperson 4, “Kalle”: Beskriver sin OCD som:

Kalle: Mycket mentala ritualer som jag har kvar. Att ta mig iväg hemifrån kan vara jobbigt och även att komma igång med saker och att avsluta saker. Jag har också en del religiösa tvång då jag blir osäker när jag ber, så här “har jag bett klart nu?” “blev det rätt nu?”.

Intervjuperson 5, “Anna”: Beskriver sin OCD som:

Anna: Mest psykisk och man kan inte se på mig att jag har OCD. Jag har mycket ”tänk om”-tankar och därmed mest mentala tvångshandlingar vilket innebär att jag ältar, checkar av och kontrollerar så att det min hjärna är rädd för inte ska visa sig vara sant.

4.2 Urval av film och tv-serie

Urvalet av tv-serie för intervjupersonerna att titta på bestod av kriterierna att det är en komediserie och att det i något avsnitt tydligt framgår att någon av karaktärerna har OCD, alternativt upplevs ha OCD. Detta i form av att karaktären i fråga muntligt uttrycker detta eller att andra karaktärer gör det. Med andra ord skulle det inte vara underförstått eller något för publiken att tolka. Då avsnitt 12: *My catalyst* och avsnitt 13: *My porcelain God* i *Scrubs* uppfyllde dessa kriterier väl så valde jag den tv-serien. Mot bakgrund av att det sätt som OCD vanligtvis framställs som på tv är på ett komiskt sätt (Denton 2020, ss. 2-3), fann jag det relevant att intervjupersonerna med sina egna erfarenheter av diagnosen fick ta del av just en “komisk” framställning. Anledningen till att jag valde båda avsnitten istället för ett beror på att det är en tillfällig karaktär som har OCD och som endast är med i dessa två avsnitt.

Urvalet av film för intervjupersonerna att titta på utgick från kriterierna att det skulle vara en dramafilm, och att någon av filmens “större” karaktärer har OCD. Då *The Aviator* är ett biografiskt drama om en person som led av OCD (OCD-UK, u.å.) så valde jag den. Då jag ämnar jämföra dessa två framställningar av OCD med varandra så är det relevant att de för kontrastens skull tillhör olika genre. De två avsnitten ur *Scrubs* handlar om hur en

framstående läkare med OCD, Dr. Kevin Casey, anländer till sjukhuset för att jobba och får de andra karaktärernas ivriga uppmärksamhet, samt hur han kämpar med att våga sitta på “uppenbarelse-toaletten” som finns på sjukhuset. The Aviator i sin tur handlar om Howard Hughes’ s karriär inom film- och flygindustrin samt hans kamp mot OCD.

4.3 Tillvägagångssätt

Jag meddelade samtliga intervjupersoner att titta på avsnitten och filmen i så nära anslutning som möjligt till besvarandet av mina frågor, för att kunna få ut så mycket som möjligt av deras upplevelser och intryck. Två intervjuer skedde fysiskt där jag träffade intervjupersonerna på en avtalad plats och genomförde intervjun. Då jag ville garantera intervjupersonerna full anonymitet samt undvika oljud från omgivningen på en offentlig plats, föreslog jag dem att intervjun skulle ske på en ostörd plats. Då intervjun i dessa två fall är naturligt anknuten till en särskild organisation i form av en föreningslokal, så föreslog jag för dessa intervjupersoner att intervjun skulle ske där (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2011, s. 45). En av intervjupersonerna tackade ja till att genomföra intervjun på denna plats, men den andra tackade istället ja till mitt alternativa erbjudande; att genomföra intervjun hemma hos mig. Detta efter att personen i fråga tackat nej till att genomföra intervjun i föreningslokalen eller hemma hos sig. När denne kom hem till mig för att intervjuas var det i en ostörd miljö, utan familjemedlemmars närvaro (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2011, s. 45). Tanken var från början att tre intervjuer skulle ske fysiskt, men då en av intervjupersonerna inte mätte bra vid det avtalade tillfället för intervjun, så kom vi överens om att istället göra den digitalt via ZOOM. De två resterande intervjuerna genomfördes via mejl. Detta innebar att jag mejlade frågorna till berörda intervjupersoner med meddelande om deadline för när frågorna senast skulle vara besvarade. Deadlinen var till för att jag skulle kunna ställa eventuella följdfrågor. De två intervjuerna som skedde fysiskt och den som skedde digitalt via ZOOM spelades in för att kunna transkriberas. Strategiska val som ligger till grund för analysen är att jag tittat efter gemensamma nämnare i intervjupersonernas svar, det vill säga likartade erfarenheter, upplevelser och åsikter. Som en kontrast till detta har jag även tittat efter motsatta erfarenheter, upplevelser och åsikter. Efter att ha transkriberat de tre intervjuerna läste jag igenom samtliga intervjusvar och använde överstrykningspennor i två olika färger för att markera likartade svar och motsatta svar.

5. Resultat och analys

I denna del kommer jag först att presentera intervjupersonernas upplevelser gällande respektive framställning av OCD och på vilka sätt de kan identifiera sig med respektive framställning. Sedan kommer jag att jämföra detta. För tydlighetens skull valde jag att dela upp resultatet i underrubriker.

5.1 Intervjupersonernas upplevelse av Scrubs

Tre intervjupersoner upplever sammantaget en tillfredsställande framställning av fysiska tvångshandlingar som karaktären med OCD utför, medan två intervjupersoner däremot upplever en otillfredsställande framställning av diagnosen. Patrik upplevs vara mest positivt inställd.

Patrik: De visar hur OCD uttrycker sig. Väldigt bra framställning. Väldigt lättsamt och roligt men de tar upp ett jobbigt ämne.

Kalle i sin tur menar att karaktärens tvångshandlingar har överdrivits men ändå visar en bra bild av OCD.

Kalle: Det är ganska överdrivet, liksom ganska extremt för att han gör om i stort sett alla saker han gör. Men samtidigt kan det ju vara så för en del med OCD liksom, så att...även fast det är humor och så där i det hela så visar det ju ändå en bra bild av OCD skulle jag nog säga.

Patrik och Kalle intar den förhandlade positionen som innebär att de delvis accepterar framställningen av OCD och delvis korrigerar den utifrån deras egna erfarenheter. Patriks upplevelse kan innebära att han finner framställningen av tvångshandlingar som tillfredsställande i sig, men godtar emellertid inte betydelsen att dessa innebär något roligt. Kalle i sin tur upplever att omfattningen av karaktärens tvångshandlingar är förskruvad på ett sätt som han själv inte kan relatera till, men anser emellertid att tvångshandlingarna i sig framställs på ett för honom tillfredsställande sätt.

När Anna berättar om framställningen i Scrubs upplevs hon vara mest kritisk till hur OCD framställs.

Anna: På ett väldigt ensidigt och fördomsfullt sätt. På ett sätt som samhället har målat upp OCD på. De gör OCD till en rolig grej vilket är det sista OCD är. Humor är otroligt viktigt för

att göra OCD mindre men först behöver samhället lära sig vilken otroligt fängslande och dödlig sjukdom OCD är. Sen kan vi skoja om det!

Likt Anna upplever även Åke att OCD framställs på ett otillfredsställande sätt.

Åke: Det framställs kortfattat på ett sätt så att det blir en ploj. Det blir någonting enkelt, tydligt som du kan se som... blir missförstått... utifrån dem som ser personen ifråga. Sedan den här öppenheten är nog väldigt... problematiskt... hur han liksom står bland folk och är så... det blir mer en excentricitet hos honom. Det är inte det här... tysta, tabubelagda som också måste dras ut. Det är ändå... långt kvar tills det är liksom... tills man ser att de vet vad de snackar om.

I intervjupersonernas avkodningar av framställningen i Scrubs så går det att urskilja två av de tre avkodningspositionerna, nämligen den förhandlade och den oppositionella. Åke och Anna intar den oppositionella positionen som innebär att de, mot bakgrund av deras egna erfarenheter av OCD, upplever framställningen av OCD som otillfredsställande. Vad Åke upplever som otillfredsställande är att OCD framställs som en kul grej, vilket han själv upplever att det inte är. Detsamma gäller för Anna.

5.2 Intervjupersonernas upplevelse av The Aviator

Fyra av de totalt fem intervjupersonerna upplever sammantaget en mycket tillfredsställande framställning av den ångest som huvudkaraktären med OCD bitvis uppvisar samt en sammantaget tillfredsställande framställning av ett väldigt svårt problem. Emellertid upplever en av dessa fyra personer samtidigt en otillfredsställande framställning i form av ensidighet. En av de fem intervjupersonerna upplever framställningen av OCD som ensidig och fördomsfull, med andra ord otillfredsställande.

Åke: Jag tycker på många sätt att den här känslan han får... isoleringen från andra karaktärer i filmen är extremt... väldigt korrekt på många sätt. Likaså ångesten om man ser på... isoleringen när han sitter med tallriken... och Errol Flynn eller Jude Law... tar en ärtä och det blir det här *knäpper med fingrarna* avbrottet från verkligheten till någonting... det blir liksom direkt ett trauma. Den här ångesten som tillkommer.

Åke bekräftar huvudkaraktärens känsla av isolering från andra personer i sällskapet samt betydelsen att OCD innebär ångestkänslor.

Malin: Jag tycker att de fick fram... den här ångestkänslan väldigt mycket.

Malin: Men de visar mycket så hära tvätta, att det ska ligga rätt på tallriken... det är ju EN typ av OCD. Det är väldigt svårt att få fram och visa på en film eller serie den typen som jag har, till exempel. Den typen som är mera mentalt [...] att tvätta sig eller städa och så vidare... det är enklare att visa. Så är det ju. Det är någonting som syns liksom mera.

Kalle: Ja... som en väldigt svår sjukdom eller ett väldigt svårt problem. Och det är ju väldigt svårt också så att det... det är en bra framställning.

Här bekräftar Malin betydelsen att OCD orsakar ångest men samtidigt verkar hon uppleva en ensidig framställning. Kalle i sin tur bekräftar betydelsen att OCD innebär svåra problem. Anna däremot upplevs vara mest kritisk till framställningen i *The Aviator*.

Anna: OCD framställs även här väldigt ensidigt och fördomsfullt.

Vad gäller intervjupersonernas avkodningar av framställningen i *The Aviator* så går det att urskilja alla tre avkodningspositionerna. Åke och Kalle intar den dominant-hegemoniska positionen som innebär att de, mot bakgrund av deras egna erfarenheter av OCD, avkodar betydelsen av OCD utifrån samma referenskod som producenterna använt vid kodningen. Malin i sin tur intar den förhandlade positionen som innebär att hon, mot bakgrund av hennes egen erfarenhet av OCD, delvis finner framställningen av OCD som tillfredsställande och delvis korrigerar den utifrån hennes egen erfarenhet. Anna däremot intar den oppositionella positionen då hon, mot bakgrund av hennes egen erfarenhet av OCD, upplever framställningen av OCD som otillfredsställande.

5.3 Vad är anledningen till intervjupersonernas upplevelser av Scrubs?

De tre intervjupersoner som sammantaget upplever framställningen av fysiska tvångshandlingar som tillfredsställande kan identifiera sig med sådana tvångshandlingar som karaktären med OCD utför. De två intervjupersoner som i sin tur upplever framställningen av OCD som otillfredsställande kan däremot inte identifiera sig med dessa tvångshandlingar.

Patrik: Jag har personlig erfarenhet från ung ålder då jag hade liknande OCD: gå över trösklar på ett speciellt sätt, göra om för att få det rätt.

Patrik kan identifiera sig då han urskiljer en signal i några av karaktärens tvångshandlingar. Då Patrik har egen erfarenhet av att ha utfört sådana tvångshandlingar som karaktären med OCD utför, utgör de därför en signal för honom.

Anna: Det finns absolut de som har OCD där det ser ut på detta vis, men det finns fler sidor och OCD är mycket bredare än så. OCD kan handla om precis vad som helst och det behöver inte vara fysiska tvångshandlingar för att det ska klassas som OCD.

För Anna däremot utgör karaktärens tvångshandlingar inte någon signal som påminner henne om hennes egen OCD, med andra ord känner hon inte igen sig i dem.

Scrubs-avsnitten väckte olika känslor hos intervjupersonerna på grund av en oväntad inställning till framställningen av diagnosen, egna erfarenheter av vad det innebär att leva med den samt en besvikelse på samhällets fördomar om OCD.

Malin: [...] eftersom jag liksom inte har...stött på detta tidigare och för att jag var...negativt inställd...*lätt skratt* Jag trodde att jag skulle reagera åt andra hållet och tänka att: "aaah! vad har de gjort?"

Malin beskriver att hon, utifrån hennes tidigare erfarenheter och upplevelser av hur OCD framställs, var förberedd på att inta en negativ inställning till framställningen i Scrubs. Med andra ord trodde hon att hon skulle inta den oppositionella avkodningspositionen.

Åke och Patrik upplever framställningen av OCD i Scrubs på olika sätt, otillfredsställande kontra en tillfredsställande framställning av fysiska tvångshandlingar, men båda två betonar att diagnosen inte innebär något roligt.

Åke: Vad ska man säga, man slänger in det i ett humorprogram...och det är ju inte humor, OCD. Sedan tror jag också att man måste ha liksom...man måste ha ett gram... komedi för sig själv och vad det är man upplever. Så på ett sätt kan man ju säga såhär att... det är en komedi som gör...som skämtar om OCD på ett sätt, men ändå...jag får ändå känslan av att de försöker...hitta en...förståelse i ett humorprogram. Sedan ja, de skulle gjort bättre...research bakom det. Hur det kan...se ut. Men man måste ju se hur det ser ut för att det ska bli ett humorprogram.

Patrik: Tycker synd om personen med OCD. Det kan för en utomstående vara väldigt roligt men är en fruktansvärd diagnos.

Åke verkar inte se någon signal i karaktären med OCD och han godtar inte betydelsen att OCD är humor, därav hans intagande av den oppositionella avkodningspositionen. Eftersom Patrik i sin tur intar den förhandlade avkodningspositionen och därmed delvis korrigerar

framställningen av OCD utifrån hans egna erfarenheter, godtar inte han heller betydelsen att OCD är roligt.

5.4 Vad är anledningen till intervjupersonernas upplevelser av The Aviator?

De fyra intervjupersoner som upplever framställningen av OCD som mycket tillfredsställande kan identifiera sig med huvudkaraktärens ångest- och stresskänslor, samt med fysiska tvångshandlingar som denne utför. Den intervjuperson som däremot upplever framställningen som ensidig och fördomsfull verkar inte kunna identifiera sig.

Patrik identifierar sig när huvudkaraktären utför tvångshandlingar i form av handtvättning, vilket utgör en signal för Patrik då han känner igen sig i det agerandet.

Patrik: För att jag känner igen mig själv i handtvättningen och toalett-scenerna då jag själv brukar tvätta händerna flera gånger och kan behöva tvätta dem igen om jag nuddar något. Samt i stressen han känner när folk är inne och tar på hans grejer.

Malin i sin tur kan identifiera sig med huvudkaraktärens känslöstämning i form av ångest.

Malin: När man...känner igen sig och han blir sjukare och sjukare i sin OCD. Det var en väldigt fin film. De fick fram...den här ångestkänslan väldigt mycket. Att han bröt ihop väldigt många gånger.

Anna däremot verkar inte se en signal i den typ av OCD som hon upplever framställs i The Aviator, och därför känner hon inte igen sig.

Anna: OCD är mer än "bacillskräck" och "perfektionist". Det förekommer hos många men långt ifrån alla.

Hos samtliga intervjupersoner väcktes en medkänsla för huvudkaraktären i The Aviator då de känner igen sig känslomässigt och kan relatera till liknande situationer som de själva har befunnit sig i, på grund av diagnosen.

Patrik: Kände igen mig mycket, såg hur stressad han blev och inte kunde hjälpa folk på grund av OCD:n. Been there, done that.

Malin i sin tur beskriver en scen i filmen där två män presenterar en liten flygplansmodell för huvudkaraktären, Howard Hughes. Efter att med stort intresse och entusiasm betraktat och godkänt modellen får Hughes syn på något som liknar smuts på den ena mannens kavaj. Ansiktsuttrycket förändras nu från glad till allvarlig och sammanbiten. Hughes andas ljudligt in genom näsan och säger sedan i en ganska bestämd ton till mannen: *“Bob, you got something on your suit”* varpå mannen sänker blicken för att titta efter. Denne kan dock inte se det som Hughes syftar på och höjer blicken mot honom igen. Hughes meddelar honom då att smutsen sitter på kavajslaget varpå han tittar ner igen och borstar lite lätt på slaget, utan att få bort smutsen. Hughes pekar då på sig själv i ett försök att visa exakt var på mannens kavaj som smutsen sitter, varpå mannen återigen tittar ned utan att se vad Hughes syftar på. Hughes är nu frustrerad och visar igen på sig själv: *“You missed it, right there!”*. Mannen tittar ned på kavajen igen utan att upptäcka smutsen och vänder sig sedan förvirrat mot den andra mannen i sällskapet. Sedan vänder han sig mot Hughes igen och har nu ett lite stött uttryck i ansiktet. *“Clean it off, will you!”* säger Hughes än mer frustrerad och ger mannen en näsduk från sin ena byxficka. Nu lyckas denne torka bort smutsen med hjälp av näsduken, varpå Hughes säger åt honom att slänga bort den i en behållare som står ett par meter ifrån dem.

Malin: För att...det här är ju en man som är väldigt sjuk och...både du och jag vet ju om hur det är...att vara väldigt sjuk. I OCD. De fick fram...det var någon scen där han liksom... ja men du vet, lite bossar över dem, vill styra andra personer i sitt tvång. Någon hade en fläck på kavajen och man ser liksom hans frustration, liksom att *“ta bort det!, nej, det är HÄR, nej det är HÄR!”* och så, liksom kan inte fortsätta förrän det har blivit rätt. Medans... de andra bara *“vad är det som händer? skit samma om jag har smuts på kavajen”*. Det blir ju rörande för att man känner igen sig själv, man tänker ju tillbaka på egna situationer.

Malins tolkning av ovan nämnda situation som huvudkaraktären befinner sig i är, utifrån hennes egen erfarenhet av OCD, att denne på grund av sin tvångsproblematik försöker styra mannen till att ta bort smutsen på kavajen då smutsen triggar igång tvångstankar/ångest/obehag hos honom, och att han därför inte kan fokusera på samtalet med de båda männen. Således utgör detta framträdande. Då huvudkaraktärens agerande i denna situation får Malin att känna igen sig, innebär det en signal för henne. Här går det även att urskilja självkategorisering, vilket innebär att intervjupersonerna kan identifiera sig med karaktären i fråga på ett sätt som blir betydelsefullt för deras sociala identitet (vilken i detta specifika fall utgörs av en person som är drabbad av OCD). Detta i och med att Malin beskriver huvudkaraktären som väldigt sjuk i OCD, att hon själv har erfarenhet av att vara

väldigt sjuk i OCD och att hon kan identifiera sig med huvudkaraktärens frustration och agerande i denna situation.

Anna: För att jag vet vilket helvete det är, oavsett tema, att leva med OCD.

Vidare kände sig fyra av de fem intervjupersonerna ganska illa berörda av att titta på *The Aviator*. Åke beskriver en scen i filmen där huvudkaraktären med OCD, Howard Hughes, befinner sig på en offentlig toalett och tvättar händerna med sin medtagna tvål och blir synbart "på helspänn" då han hör någon spola från ett av toalettbasen. Strax därefter kommer en man med kryckor ut från båset och tar sig fram till handfaten där Hughes står med intvålade händer, stel kroppshållning och ett plågat ansiktsuttryck. Efter att mannen tvättat sina händer frågar han Hughes om han kan ge honom en av handdukarna som ligger på ett bord precis intill Hughes, utom räckhåll för mannen. Hughes sneglar då på handdukarna, fortfarande med ett plågat uttryck i ansiktet och svarar, utan att titta på mannen: "*I really can't do that. I'm sorry*". Mannen med kryckorna får då ett stött uttryck i ansiktet och tar sig fram till bordet, tar en handduk och torkar händerna samtidigt som han ger Hughes en irriterad blick. Så fort mannen lämnar toaletten börjar Hughes tvätta händerna på nytt, mer intensivt än innan.

Åke: Jag blir ganska tagen av när Hughes är inne på toaletten och inte kan hjälpa...den här mannen med kryckor. Å ge honom en handduk. För det är...han vill och han ber till och med om ursäkt. Och det slår ju ett slag...ett ackord i mig. Han är en person med mycket ångest och det gör ju att man kan verka otrevlig. Det triggar ju lite ångest hos en, det gör det.

Åkes tolkning av ovan nämnda situation som huvudkaraktären befinner sig i är, utifrån hans egen erfarenhet av OCD, att denne på grund av sin ångest inte förmår hjälpa mannen med kryckor även fast han egentligen vill hjälpa honom. Anledningen till den uteblivna hjälpen beror inte på att huvudkaraktären är en otrevlig person utan på att han är mycket ångestfylld på grund av sin OCD. Således utgör detta framträdande. Då Åke även kan känna igen sig i att framstå som otrevlig när man i själva verket har ångest, så utgör detta en signal för honom. Vidare beskriver Åke att huvudkaraktärens dilemma påverkar honom märkbart eftersom han själv kan identifiera sig med känslan av att andra personer upplever en som otrevlig i en situation där man i själva verket har ångest. Med andra ord är detta självkategorisering.

Anna: Först kunde jag inte riktigt relatera men på slutet kunde jag känna igen mig när han inte kunde gå utanför dörren. Inte på grund av baciller utan på grund av den ångest som OCD

kommer med. Då gjorde det lite ont i hjärtat och man blev påmind om när det var så för en själv.

Anna i sin tur ser en signal i att huvudkaraktären blir helt isolerad från omvärlden på grund av sin OCD. Trots att hon inte verkar kunna relatera till huvudkaraktärens tvångsproblem kring baciller, så beskriver ändå Anna att hon kan identifiera sig med den ångest som gör att huvudkaraktären inte kan gå utanför dörren. Vidare beskriver Anna att hon blev illa berörd av detta. Således är detta självkategorisering.

Kalle är däremot den enda av intervjupersonerna som beskriver en positiv känsla av The Aviator.

Kalle: [...] det kändes bra för att det visar ju ändå att...trots att han hade OCD kunde han nå så långt. Han trivdes ju...när han flög kom inte OCD:n fram, verkar det som. Han gjorde någonting som han trivdes med och det är ju så det är liksom, att då blir man uppslukad av det. Han var...en kämpe ändå på något sätt. Envis. Fajtades.

5.5 Hur identifierar sig intervjupersonerna med framställningen i Scrubs?

Fyra av de fem intervjupersonerna kan identifiera sig med fysiska tvångshandlingar som karaktären med OCD utför. Två av dessa fyra personer beskriver en specifik scen i vardera avsnitt där karaktären i fråga utför en tvångshandling i form av att gå fram och tillbaka genom ingången/utgången till sjukhusavdelningen. Denna ritual känner båda två igen sig i och de beskriver dess syfte på ett likartat sätt, nämligen att det måste kännas "bra" eller "rätt" innan man kan gå vidare.

Malin: Alltså när han gick där i första scenen när han kom in...när han går in och ut, in och ut tills det känns bra. Eller när han ska lämna sjukhuset där i...andra avsnittet var det väl. Det är ju mycket tvång som jag har.

Kalle: När han gick fram och tillbaka, det har jag också haft problem med förut...när jag skulle åka kommunalt och så där, att jag fastnade i korsningar eller platser som kändes som korsningar. Det här upprepandebeteendet känner jag igen mig i, det har jag en del problem med fortfarande, att det ska kännas rätt med saker och ting.

Anledningen till att Malin och Kalle kan identifiera sig med denna tvångshandling beror på att de ser en signal i detta agerande, vilket innebär att de känner igen sig i det då de själva har

eller har haft problem med sådana tvångshandlingar. Deras tolkning av situationen som karaktären med OCD befinner sig i, att gå in på sjukhusavdelningen/att gå ut från sjukhusavdelningen, är utifrån deras egna erfarenheter av OCD att denne upplever att det inte kändes "bra" eller "rätt" vid det första tillfället som han gick in på/ut från avdelningen. På grund av detta behövde han därför gå fram och tillbaka tills det kändes "bra" eller blev "rätt". Således utgör detta framträdande. Vidare kan man urskilja självkategorisering hos både Malin och Kalle eftersom de båda två förstår och kan identifiera sig med varför karaktären i fråga känner impulsen av att utföra denna tvångshandling.

En av de fem intervjupersonerna kan inte identifiera sig på grund av att de tvångshandlingar som hon utför är mentala, det vill säga att hon utför dem i huvudet (Svenska OCD-förbundet 2016, s. 3).

Anna: Som sagt är mina tvångshandlingar inte fysiska utan psykiska, därför kan jag inte riktigt identifiera mig med rollen.

Anledningen till att Anna inte kan identifiera sig med de fysiska tvångshandlingar som karaktären med OCD utför, beror på att de inte utgör någon signal för henne. Med andra ord känner hon inte igen sig i dem då hon inte har någon egen erfarenhet av dem.

Åke beskriver att han både kan identifiera sig och inte kan identifiera sig.

Åke: [...] Men jag kan se en mani i honom som jag känner igen. Det är inte att vara manisk men den här liksom besattheten. Och den hade jag som yngre mer liksom, med fysiska ting..eh, men det har väl blivit liksom alltmer mentala handlingar [...]

Åke: Alltså, den här tydliga öppenheten hos karaktären att han har OCD, den känner jag inte igen. Jag har ju själv gått i hästlängder hela mitt liv, för att inte liksom visa det [...]

5.6 Hur identifierar sig intervjupersonerna med framställningen i The Aviator?

Fyra av de fem intervjupersonerna kan identifiera sig med känslöstämningen i form av stress, frustration och ångest som huvudkaraktären med OCD bitvis uppvisar. En av dessa fyra kan vidare identifiera sig med fysiska tvångshandlingar som denne utför.

Patrik beskriver en scen i The Aviator då huvudkaraktären, Howard Hughes, i en stressad och pressad känslöstämning går in på en offentlig toalett, tar fram sin medhavda tvål och börjar

tvåla in händerna intensivt med ett frustrerat, spänt uttryck i ansiktet. Intensitetsgraden ökar så pass att han tillslut får ett skärsår av tvålen som gör att han behöver avbryta intvålandet och torka blodet med en handduk som finns på ett litet bord intill handfatet. Efter att ha slängt den blodiga handduken i sopkorgen får han syn på något på sin vita skjorta som han börjar ta bort med hjälp av tvål och vatten. Sedan tar han en ny handduk för att torka av tvålen innan han lägger tillbaka den i sitt fodral och stoppar den i byxfickan. Handduken slänger han sedan i sopkorgen. När han är framme vid dörren ut från toaletten stannar han plötsligt tvärt och tittar på dörrhandtaget. Han vänder sig sedan om mot bordet med handdukar och upptäcker att det inte finns någon kvar - alla är använda och ligger i sopkorgen. Han förmår inte ta i dörrhandtaget utan ställer sig längs väggen bredvid dörren i väntan på att någon annan ska komma in på toaletten. Detta sker inom en kort stund. När dörren öppnas av en man som kommer in så går Hughes ut.

Patrik: Med handtvättningen och toalett-scenerna: att inte kunna ta i dörrhandtaget utan handduk eftersom händerna är rena och därför bli "fast" där inne på toan. Att tvingas tvätta om på grund av något samt med hur trött, irriterad och stressad man blir. Man blir arg på att folk inte förstår och man mår dåligt eftersom man framstår som sur.

Patriks tolkning av ovan nämnda situation som huvudkaraktären befinner sig i är, utifrån hans egen erfarenhet av OCD, att denne inte förmår öppna dörren ut från toaletten på grund av att hans händer då blir smutsiga igen och att han därför blir "fast" där inne eftersom det inte finns någon handduk kvar som han kan ta i dörrhandtaget med. Således utgör detta framträdande. Eftersom Patrik även känner igen sig i huvudkaraktärens handtvätt och negativa sinnesstämning så utgör det en signal för honom. Vidare kan man urskilja självkategorisering hos Patrik. Detta på grund av att han kan identifiera sig med huvudkaraktärens tvångshandling i form av handtvätt samt med den negativa sinnesstämning denne har på grund av sin OCD.

Malin i sin tur beskriver en scen i *The Aviator* där Hughes och hans flickvän anländer till flickvännens föräldrar som han ska få träffa för första gången. När Hughes ser gruppen av vuxna, barn och hundar på hustomten får han ett lite besvärat uttryck i ansiktet. Flickvännen ropar "*Hello, hello!*" och får allas uppmärksamhet varpå en man i sällskapet höjer sin filmkamera mot henne och Hughes. Han höjer då handen mot sidan av ansiktet och frågar flickvännen vem mannen med kameran är, och han får då till svar att det är hennes före detta man. Hughes tittar då mot mannen och utbrister: "*What the hell is he doing here?*" med ett

missnöjt uttryck i ansiktet. Flickvännen svarar att han är här hela tiden, går ut ur bilen de sitter i och springer glatt mot sin familj. Hughes går också ut ur bilen och ler ansträngt mot mannen med kameran som har kommit närmare och nu filmar honom från ett kortare avstånd. Flickvännen ber om allas uppmärksamhet, vänder sig mot Hughes's håll och presenterar honom. Allas blickar är nu riktade mot Hughes och pappan i familjen hälsar honom välkommen. Hughes står lutad mot bilen med ett litet paket i ena handen varpå en av hundarna springer fram till honom. Hunden ställer sig på bakbenen och placerar frambenen på Hughes midja varpå han pressar sig bak mot bilen utan att röra den. Pappan i familjen säger då: *“Don't worry, he's had his lunch”* varpå alla börjar skratta. Mannen som fortfarande filmar Hughes går nu ännu närmare honom och säger: *“He likes you. That's unusual”*.

Malin: Med smärtan, självklart. Ångesten, smärtan. Frustrationen hela tiden. Alltså bara den här scenen när han följer med den här tjejen till hennes föräldrar, när hunden sprang fram...som kan, för någon annan, se ut som liksom hundrädsla men som...att stå där framför nya personer och hålla masken fast man håller på att...dö inombords över att ett tvång blir helt fel...är ju...fruktansvärt.

Malins tolkning av ovan nämnda situation som huvudkaraktären befinner sig i är, utifrån hennes egen erfarenhet av OCD, att denne blir så obekvämt av hunden på grund av sin tvångsproblematik och inte på grund av egentlig hundrädsla. Att han kämpar med att försöka “hålla masken” inför flickvännens familj beror på att det är första gången han träffar dem. Således utgör detta framträdande. Då hon även känner igen sig i att “hålla masken” trots känslan av att dö inombords på grund av hennes OCD, utgör detta en signal för Malin. Vidare beskriver hon att hon kan identifiera sig med huvudkaraktärens psykiska smärta, ångest och frustration som denne upplever på grund av OCD. Därmed är detta självkategorisering.

En av de fem intervjupersonerna identifierar sig med fysiska tvångshandlingar som huvudkaraktären utför.

Kalle: Med de här kännas rätt-grejerna, att upprepa en fras tills det känns rätt eller tvätta händerna tills det känns rätt, eller klart.

Anledningen till att Kalle identifierar sig med dessa tvångshandlingar beror på att han ser en signal i det agerandet. Vidare uttrycker han en förståelse för varför huvudkaraktären utför dessa tvångshandlingar; för att det ska kännas rätt eller klart. Då Kalle kan identifiera sig med detta så innebär det självkategorisering.

5.7 Framställningen i Scrubs jämfört med The Aviator

En av de frågeställningar som denna studie ville besvara var hur intervjupersonerna upplever att OCD framställs i Scrubs jämfört med i The Aviator. När det gäller Scrubs så upplever tre av fem intervjupersoner en sammantaget tillfredsställande framställning av fysiska tvångshandlingar som sådana, men två av de fem intervjupersonerna upplever en otillfredsställande framställning av diagnosen. I jämförelse med The Aviator upplever däremot fyra av fem intervjupersoner en sammantaget mycket tillfredsställande framställning av den ångest som OCD orsakar samt av det väldigt svåra problem som diagnosen kan innebära. Emellertid upplever en av dessa fyra personer samtidigt en ensidig framställning av OCD. En av de fem intervjupersonerna upplever en ensidig och fördomsfull framställning i The Aviator.

Vad intervjupersonerna upplever som tillfredsställande i dessa framställningar av OCD skiljer sig alltså åt; vad gäller Scrubs så är det fysiskt, synligt beteende i form av tvångshandlingar som nämns, medan det i The Aviator är psykiskt lidande i form av ångest som tas upp.

5.8 Anledning till upplevelsen av framställningen i Scrubs och The Aviator

Den andra frågeställningen som denna studie ville besvara var anledningen till intervjupersonernas upplevelser. Vad gäller Scrubs så kan de tre intervjupersoner som upplever framställningen av fysiska tvångshandlingar som tillfredsställande identifiera sig med sådana tvångshandlingar som karaktären med OCD utför. Men de två intervjupersoner som däremot upplever framställningen av OCD som otillfredsställande kan inte identifiera sig med dessa tvångshandlingar. Gällande The Aviator så kan de fyra intervjupersoner som upplever framställningen av OCD som mycket tillfredsställande identifiera sig med huvudkaraktärens ångest- och stresskänslor, samt med fysiska tvångshandlingar som denne utför. Den intervjuperson som däremot upplever framställningen i The Aviator som ensidig och fördomsfull verkar inte kunna identifiera sig.

De intervjupersoner som kan identifiera sig med karaktären i Scrubs och The Aviator är alltså de som upplever en tillfredsställande framställning av OCD.

Skillnaden är att när det gäller Scrubs så är det två intervjupersoner som upplever en otillfredsställande framställning och därför inte kan identifiera sig, men vad gäller The

Aviator så är det endast en intervjuperson som upplever en otillfredsställande framställning och inte kan identifiera sig.

5.9 Identifiering med framställningen i Scrubs och The Aviator

Den tredje frågeställningen som denna studie ville besvara var på vilka sätt intervjupersonerna kan identifiera sig med respektive framställning av OCD. När det gäller framställningen i Scrubs så kan fyra av de fem intervjupersonerna identifiera sig med fysiska tvångshandlingar som karaktären med OCD utför, däribland att gå in och ut/fram och tillbaka tills det känns "bra" eller "rätt". En av de fem intervjupersonerna kan däremot inte identifiera sig med framställningen i Scrubs då dennes tvångshandlingar inte är fysiska utan mentala, det vill säga att de utförs i huvudet (Svenska OCD-förbundet 2016, s. 3).

Framställningen i The Aviator kan emellertid samtliga fem intervjupersoner identifiera sig med, av vilka fyra med den känslöstämning i form av stress, frustration och ångest som huvudkaraktären med OCD bitvis uppvisar. En av dessa fyra kan vidare identifiera sig med fysiska tvångshandlingar som denne utför, däribland handtvättning. En av de fem intervjupersonerna kan i sin tur identifiera sig med fysiska tvångshandlingar såsom att upprepa en fras tills det känns "rätt" eller att tvätta händerna tills det känns "rätt" eller "klart".

Det går alltså att se en tydlig skillnad i på vilka sätt intervjupersonerna identifierar sig med respektive framställning av OCD. När det gäller Scrubs så är det uteslutande fysiska tvångshandlingar som nämns, men vad gäller The Aviator så är det för det mesta en känslomässig identifiering som tas upp.

En andra skillnad är att samtliga intervjupersoner kan identifiera sig med framställningen av OCD i The Aviator, men när det gäller framställningen i Scrubs så kan inte samtliga intervjupersoner identifiera sig.

6. Sammanfattning och slutsatser

Sammanfattningsvis är den första slutsatsen att intervjupersonerna upplever en mer adekvat framställning av OCD i *The Aviator* än i *Scrubs*, då framställningen i *The Aviator* innefattar en betydligt större del av det psykiska och känslomässiga lidande som OCD innebär. Därmed kan intervjupersonerna identifiera sig på ett djupare plan med filmens framställning av diagnosen än med avsnittens framställning av den. Den andra slutsatsen är att intervjupersonernas inställning till respektive framställning av OCD är beroende av den utsträckning i vilken de kan identifiera sig med det som framställs om diagnosen, vilket överensstämde med min hypotes.

Gällande teorin så har den varit användbar i analysarbetet av intervjupersonernas svar då de utvalda teoretiska begreppen och förhållningssätten har hjälpt till att besvara mina frågeställningar, vilket jag trodde att de skulle göra. Under analysarbetet såg jag också att begreppen framträdande, signal och självkategorisering ofta överlappade varandra.

De avkodningspositioner som dominerade hos intervjupersonerna när det gäller framställningen av OCD i *Scrubs* är den förhandlade och den oppositionella. Vad gäller framställningen i *The Aviator* så var den dominant-hegemoniska avkodningspositionen mest framträdande.

Resultatet av undersökningen motsvarar det syfte jag hade med studien. Något som emellertid är viktigt att belysa är att studien inte fastslår någon definitiv sanning då jag endast intervjuat fem stycken personer. Detta ger en högst begränsad bild av upplevelsen kring de båda framställningarna av OCD (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2011, s. 56). Vidare skulle samma studie kunna visa ett annorlunda resultat om den innehöll andra intervjupersoner med OCD. Samtidigt bidrar ändå denna studie till kännedom om på vilka sätt personer med egna erfarenheter av OCD kan identifiera sig med de betydelser av sin diagnos som en komediserie förmedlar till publiken, jämfört med de betydelser som en dramafilm i sin tur förmedlar.

6.1 Förslag på vidare forskning

Vad gäller vidare forskning på detta område vill jag uppmana till att undersöka hur ett betydligt större antal intervjupersoner med diagnosen OCD upplever framställningen i *Scrubs* jämfört med i *The Aviator*, samt anledningen till deras upplevelser. Detta för att kunna uppnå

representativitet i form av en *mättnad* där forskaren upplever att samma svarsmönster är återkommande i flertalet intervjuer (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2011, s. 44). Jag uppmanar också till att undersöka hur andra framställningar av OCD upplevs av personer med egen erfarenhet av diagnosen, samt hur de identifierar sig med vad som framställs. Vidare vore det intressant att undersöka hur psykiatriker med specialiserad kunskap om OCD i sin tur upplever framställningen av diagnosen i *Scrubs* jämfört med i *The Aviator*, samt anledningen till deras upplevelser. Efter att ha gjort en sådan studie skulle forskaren kunna jämföra resultatet med resultatet från ovan nämnda studie.

7. Referenslista

- Cefalu, P. (2009). What's So Funny about Obsessive-Compulsive Disorder?. *PMLA/Publications of the Modern Language Association of America*. Cambridge University Press, 124:1, pp. 44–58. doi: 10.1632/pmla.2009.124.1.44.
- Denton, K.M. (2020). *Quirky or Crazy: The Presentation of Obsessive-Compulsive Disorder and Symptoms in Early 21st Century American Television Shows*. Indiana University of Pennsylvania.
- Eriksson-Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2011). Intervjuer. I: Sterner, Å. & Ljunggren, M. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Liber AB, ss. 36-57.
- Hall, S. (1980). Encoding/Decoding. *Culture, Media, Language*, (7), pp. 51-61.
- Hall, S. (2013) The work of representation. I: Hall, S. Evans, J. & Nixon, S (eds.) *Representation*. London: Sage, pp. 1-47.
- Hoffner, C.A. & Cohen, E.L. (2018). A comedic entertainment portrayal of obsessive–compulsive disorder: Responses by individuals with anxiety disorders. *Stigma and Health*, 3:2, pp. 159-169.
- Kerns, T. (2019). The representation & misrepresentation of OCD in television. *929nin*, 27 february. <https://929nin.com/the-representation-misrepresentation-of-ocd-in-television/> [2022-05-16]
- Kimmerle, J. & Cress, U. (2013). The effects of tv and film exposure on knowledge about and attitudes toward mental disorders. *Journal of community psychology*, 41:8, pp. 931–943.
- Kim, A. J. (2021). The Metanarrative of OCD. I: Bolt, D. (red.) *Metanarratives of Disability: Culture, Assumed Authority, and the Normative Social Order*. London: Routledge, pp. 61- 76.
- OCD-UK (u.å). *Howard Hughes*. <https://www.ocduk.org/ocd/history-of-ocd/howard-hughes/> [2022-05-16]
- Svenska OCD-förbundet. (2016). *Kunskapsblad OCD*. https://ocdstockholm.se/wp-content/uploads/2018/11/Kunskapsblad_OCD.pdf [2022-05-19]

Trepte, S. & Loy, LS. (2017). Social Identity Theory and Self-Categorization Theory. *The International Encyclopedia of Media Effects*, pp. 1-13. doi: 10.1002/9781118783764.wbieme0088.

Turner, JC. & Reynolds, KJ. (2012). Self-Categorization Theory. *Handbook of Theories of Social Psychology: Volume 2*, pp. 1–18. doi: <https://dx.doi.org/10.4135/9781446249222.n46>.

8. Bilaga 1

Intervjuguide

Öppningsfrågor:

1. Hur gammal är du?
2. Vad jobbar du med/vad studerar du?
3. När fick du diagnosen OCD?
4. Hur skulle du med egna ord beskriva din OCD?

Centrala frågor:

1. Hur upplever du att OCD framställs i de två avsnitten ur Scrubs som du fått titta på inför denna intervju?
2. Varför upplever du det?
3. Hur kändes det för dig att titta på dessa avsnitt?
4. Varför kändes det så?
5. På vilka sätt kan du identifiera dig med denna framställning?
6. Hur upplever du att OCD framställs i The Aviator som du också fått titta på inför denna intervju?
7. Varför upplever du det?
8. Hur kändes det för dig att titta på filmen?
9. Varför kändes det så?
10. På vilka sätt kan du identifiera dig med denna framställning?

Avslutningsfråga:

1. Finns det något du vill tillägga eller ändra innan vi avslutar?